

SCRIITORI din GENERAȚIA 2000
Gruparea literară
BIBLIOTHECA – LITERE –
SOCIETATEA SCRITORILOR TÂRGOVIȘTENI

Scurt istoric

Cineva remarca faptul că rostind numele orașului Târgoviște automat îi vin în minte trei instituții (sic!) culturale care sunt emblematice pentru vechea Cetate de Scaun.

Într-adevăr, sunt trei entități culturale care și-au pus amprenta pe creșterea literaturii (mai ales) și culturii târgoviștene în general: Editura Bibliotheca (1997), Litere. Revistă lunară de cultură (2000) și Societatea Scriitorilor Târgovișteni (2005). Înființarea „Bibliothecii” ține de o istorie anecdotică a literaturii române. Prin 1996, fiind eu șeful cercului profesorilor de limba română din Târgoviște pentru a tranșa controversele iscate de manualul de gramatică pentru clasa a VIII-a am scris o carte care oferea soluțiile comentate, justificate. La a cincea ediție un tipograf, pe al cărui fiu îl aveam la clasă, îmi zice dom profesor, știți că editura Domino (acolo făceam cartea) vă cere cam de 10 ori mai mult pentru tipar, de ce nu vi-o faceți singur. În oraș mai erau câteva edituri: Coresi (Mihai Vlad), Pandora (Ion Mărculescu). Deși au avut începuturi fulminante, pe parcurs, ambele au rămas doar în situațiile statistice. După o serie de diligențe, în 1997 apărea, în peisajul atât de complicat al editurilor, „Bibliotheca”. De la început nefiind gândită drept o editură comercială. Cele peste 2000 de titluri apărute în cei aproape 23 de ani de existență cele mai multe de poezie și proză originală, de istorie și critică literară, nelucrative, nerentabile – am ambiționat să acopere din petele albe ale culturii târgoviștene. Pe trunchiul Bibliothecii a crescut și „Litere”, o idee mai veche a lui Tudor Cristea, astfel rodind o prietenie de peste patru decenii. Este interesant pentru istoria literară cum evocă Tudor Cristea „istoria” „Literelor” în nr. 3(36) din martie 2003.

„Fără mijloace financiare, dar sperând că se poate, am găsit un format apt de a fi justificat cultural și am gândit de unul singur primul număr. I l-am rezumat, într-o seară, concitadinul meu, Dumitru Ungureanu, și am hotărât, scurt, s-o facem. El a procesat, la calculatorul propriu, materialul și a completat editorialul cu câteva idei războinice. În rest, articole scrise de mine, proză scrisă de el, două pagini de poezii ale Ioanei Dana Nicolae, câteva încercări poetice ale unei eleve. Numai 16 pagini, dar o mică bombă. Sau o zădărnice. Sau o aiureală. Nici eu nu mai știu” (Litere, anul IV, nr. 3, martie 2003)

Scriitoare, Profesoara Elena Stan-Bădulescu, soția redactorului-șef fixează amănuntele: „Într-o după-amiază, după ora 18 când gustam liniștea după o zi încărcată cu cinci ore consecutive la catedră, un țârâit prelung, insistent al soneriei obligă la deschiderea rapidă după o clipă însă de cercetare a vizorului care oferă o imagine cunoscută: profesorul Tudor Cristea colegul nostru de la Centrul de Reeducare a Minorilor din Găești unde prin anii 60 eram colegi de cancelarie. Școală grea din care Elena Stan-Bădulescu și apoi Tudor Cristea au

evadat, firea lor sensibilă intrând într-o contradicție indisolubilă cu duritatea mediului infracțional.

După efuziunile-sincere-camaderești Mihai și Dorel (numele dat de prieteni) rămân în bibliotecă ceva mai mult de două ore. Timp în care au stabilit pas cu pas apariția „Litere”-lor la Editura Bibliotheca, pentru început în formatul „Bilete de papagal”. Opțiune care – se va vedea – a avut la bază un criteriu economic dar și o sugestie subliminală. Practic și una și alta. Economic fiindcă revista a apărut și s-a finanțat drept o inițiativă privată a celor doi amici directorul revistei, istoricul și criticul literar Tudor Cristea, poet și prozator care-și asigura veniturile ca profesor de limba și literatura română la Colegiul Național „Vladimir Streinu” și redactorul-șef, prof, Mihai Stan, scriitorul care înființase – ce curaj! – o editură. O a doua opțiune – să o numim așa – a fost o șiretenie de marketing, apropierea de revista lui Arghezi fiind cel puțin onorantă pentru începuturile „Litere”-lor.

Mulți firosoși – era la modă să fii continuatorul cuiva – au legat „Litere”-le de efemera publicație apărută la Găești din noiembrie 1933 până în februarie 1934.

Note de istorie literară

La începuturi, sediul redacției primei serii a „Litere”-lor a fost în Găești (str. Luminii, nr. 30). Aurel Iordache precizează în monografia sa că „numărul 2, pe decembrie 1933, are doi secretari de redacție: C. Federeanu și Mihai Tache (elev la liceul Dr. Angelescu din Găești) și găzduiește scrisul următorilor găeșteni: Mihai Ilovici, Iorgu Rut (G.V. Ionescu), Em. Dumitrescu (și el autorul unei monografii a orașului Găești, în 1977) și Puiu Mihnea (D. Moises, elev). Următoarele două numere (de fapt un număr dublu, 3-4 pe ian.-febr. 1934) – istoria se repetă –, au redacția în București, dintre colaboratorii găeșteni rămâne doar Mihail Ilovici, vor apărea până în martie-aprilie 1934, în total, 19 numere.

După 1989, asistăm la o adevărată recrudescență publicistică, o explozie a cotidianelor și a revistelor literare, fenomen natural, firesc răspuns la cenzura instituită în absolut în regimul comunist. Se constată, simultan, o acută dorință de legitimare a acestor publicații, multe revendicându-se drept continuatoare ale unor reviste sau cotidiene anterioare instaurării comunismului în România. Adesea fără teme. Aprilie 2000 marchează data editării seriei noi – să-i zicem totuși așa – a „Litere”-lor. Trebuie precizat însă că „Litere”, aflată atunci la începutul celui de al doilea an de apariție neîntreruptă, nu a revendicat nicicum (un oarecine ne acuza că am sfeterisit numele revistei de la... București!) calitatea de continuatoare în timp a programului revistei cu același nume ce a apărut o scurtă perioadă la Găești mutându-și apoi, tot atât de efemer, redacția la București. Poate numai sentimental.

Revenind la întâlnirea Tudor Cristea – Mihai Stan. Acum se stabilește colegiul de redacție restrâns oarecum în acord cu formatul liliputan: Tudor Cristea – omul cu ideea – director, Mihai Stan, omul cu transpunerea ideii în concret, secretar general (sic!) de redacție), Dumitru Ungureanu, Daniela Olguța

Iordache, redactori, Daniel Dumitru Stan, dr. IT, fiul cel mic al directorului „Bibliothecii”, tehnoredactor.

Se va dovedi, o echipă reductabilă.

Conștienți că o revistă nouă – temporal vorbind – are șanse minime de a fi vizibilă în lumea literară contemporană în care revistele de cultură apăreau ca ciupercile după ploaie (unele, efemeride, dispărând în același timp precum cea editată de un inspector cultural care, culmea, neavând probleme financiare, și-a încetat apariția după trei numere și acelea rămase în parte, nedistribuite) cei doi „ctitori” scriitori, dar și jurnaliști, au intuit că numai prin calitatea colaboratorilor „Litere” se poate ridica la înălțimea revistelor consacrate.

Când printre seniorii-editori ai „Litere”-lor se numărau scriitori de înălțime: Mircea Horia Simionescu, Alexandru George, Barbu Cioculescu, Henri Zalis, Mihai Cimpoi, ceva mai târziu Florentin Popescu, Liviu Grăsoiu, George Anca, Ioan Adam, Jordan Datcu, Marian Popa, Mircea Constantinescu, Mihai Gabriel Popescu, Gheorghe Buluță, Honorius Moțoc, Radu Cârnecki, Manole Neagoe acest deziderat s-a dovedit a fi deplin împlinit. Desigur „racolarea” fiecărui colaborator de înălțime s-a realizat printr-o diplomație persuasivă pentru care diplomați de carieră ne-ar fi invidiat.

Exempla trahunt: Mircea Horia Simionescu își publicase toate ineditele la Editura „Bibliotheca”. Celelalte edituri comerciale de top (Humanitas, Paralela 45, ALL, Polirom, RAO, TREI, NEMIRA) publicând doar reeditări.

Cum, necum directorul Bibliothecii, în același timp, redactorul-șef al „Litere”-lor se întâlnea frecvent cu Mircea Horia Simionescu fie la Pietroșița, fie în str. Belgrad, în Capitală. În 1989 apărea la Bibliotheca „Târgoviște, scurt excurs sentimental”, o odă închinată orașului natal, acestei „Florențe Valahe”. A urmat romanul „Cum se face (petrecerea e obligatorie)” (2002). De fiecare dată MHS era rugat să primească o rubrică lunară în „Litere”. Și tot de fiecare dată „Ingeniosul bine temperat” refuza. Era maestru în iscodirea motivelor. Până într-o zi când, după ce redactorul-șef a declarat că fiecare colaborare e remunerată, obișnuitului refuz, dna Dorina Simionescu – îngerul cu șorț de bucătărie – a întrebat: „Și care e termenul pentru trimis eseul, domnule Mihai?”. Luat pe nepregătite MHS îngăimă ceva motive, nereușite evitări. Cu toate acestea, la începutul lunii redactorul-șef primea eseul „Între vis și realitate” (Litere, nr. 7(16) iulie 2001) cu care MHS își începea rubrica sa „Literatură dus-întors”. Cu o frecvență de ceas elvețian, în fiecare lună, MHS își va trimite „colaborarea”. În 2005 la Bibliotheca apare volumul „Literatură dus-întors” (ultimul eseu din carte intitulat ironic „Despre mine înșivă” apărea în „Litere” nr. 9(66) sept. 2005).

Odată cartea apărută în librării, MHS își va onora rubrica de la „Altuia nu-i face” (nr. 10-67, oct. 2005) până la „Ca trei banali la cheie” (nr. 5-134, mai 2011) până la „marea tăcere” pe 18 mai 2011, Ingeniosul trecând, spre tristețea tuturor amicilor și cititorilor săi, în Absolut.

Numeroșii adâncitori ai scrisului la MHS (se dau doctorate cu teze având ca subiect opera lui MHS, multe conduse de Eugen Negrici) au emis ipoteza, demonstrată apoi, că neexistând un program explicit al Școlii de la Târgoviște, MHS l-a „convertit” în „Literatură dus-întors”.

Motivul volumului-program dezvăluie pentru cine știe să-l citească o profesiune de credință pentru MHS, unul dintre corifeii școlii.

„S-a spus și s-a repetat în toate timpurile că omul e dator să caute a se cunoaște pe sine. E o cerință ciudată pe care nimeni n-a împlinit-o până astăzi și pe care, de fapt, nici nu e bine s-o satisfacă cineva. Omul, cu toate gândurile sale, e legat de lumea exterioară, înconjurătoare, și datoria lui este să învețe s-o cunoască și să se slujească de ea pentru atingerea scopurilor pe care le urmărește. În ce privește propria sa persoană, el nu-și dă seama decât dacă se bucură sau suferă, astfel că nu se cunoaște pe sine decât prin mijlocirea suferințelor și bucuriilor, care îi arată ce trebuie să caute și ce trebuie să evite. Încolo, omul e o ființă obscură, care nu știe nici de unde vine și nici încotro se duce, care cunoaște prea puțin despre lume și încă și mai puțin despre rostul lui însuși. Nici eu nu mă cunosc și să mă ferească Dumnezeu de această cunoaștere” (Goethe, la 10 aprilie 1829).

Revista „Litere”, „Societatea Scriitorilor Târgoviște”; prin Editura Bibliotheca, au creat o nouă entitate literară pe care criticul George Toma Veseliu a numit-o fericit Continuatorii Școlii literare și artistice de la Târgoviște. O dovedește acad. Mihai Cimpoi în „Anatomia ființei. Promoția de azi a Școlii literare și artistice de la Târgoviște. Din care vom cita in extenso.

Un argument. Logica dinamică a continuității

Am parafrazat cunoscutul titlu al lui Ștefan Lupașcu (Lupasco), deoarece ni se pare că surprinde însăși esența legăturii dintre vechii reprezentanți ai *Școlii literare și artistice de la Târgoviște* și cei noi, care își scriu operele chiar sub ochii noștri, care sunt – adică – contemporani și colegi de breaslă, animați de același spirit al timpului, de *Zeitgeist*-ul hegelian.

E un tip de continuitate organic, întemeiat nu pe opozitivitate, pe schimbări radicale de viziune și sensibilitate, pe nietzscheana „răsturnare a tuturor valorilor” și nici pe un mimetism „cameleonic”, ci pe un principiu întregitor, de complementaritate programatică. Dialogismul de fapt intradialogismul în cerc familial, substituie monologismul individual verbal. Târgoviștenii de ieri și de azi reprezintă, dincolo de inerentele note diferențiatore, o *familie de spirite*, ce se impune, evident, printr-o marcă (de)ontologică unică.

G. Călinescu, al cărui *Bietul Ioanide* îi fascina pe Radu Petrescu și pe Costache Olăreanu, vorbea despre faptul că în mediile clasice dialogul s-a înfăptuit și oral, sub formă de convorbire propriu-zisă, de schimb real, politicos și că mentalității clasice îi este caracteristică prietenia, în salonul celebrei Ninon de Lenclos, de exemplu, reunindu-se foarte mulți scriitori – de la Molière și Racine până la St. Evremont și La Bruyère. „Prietenia, notează criticul, se întemeiază pe o stimă reciprocă, ieșită din sentimentul că toți au aceeași edificare asupra lumii morale iar concurența e o absurditate într-o lume literară în care fundamentul e locul comun, în înțelesul cel mai bun al cuvântului” (G. Călinescu, *Principii de*

estetică, București, 1967, p. 362). Continuul și discontinuul nu se contrazic, afirmă Albert Thibaudet.

Noii târgovișteni se angajează în dialog propriu-zis cu cei vechi (d. ex. Mihai Stan cu Mircea Horia Simionescu); or, trebuie avut în vedere faptul că ei dialoghează cu aceștia într-un mod tacit, prin raportări declarate sau nedecarate, prin preluări de modele, forme, procedee sau de atașare la spiritul general al Școlii. Ei îi recunosc, pe cei de odinioară, fără a fi vorba de epigonism și de mimetism, drept *patternuri*.

Școala de la Târgoviște, luată în totalitatea ei (cu promoția veche și cea nouă) este preocupată – în chip general-programatic și la nivelul stilistic-individual – de Text sub toate aspectele. Lumea este un Megatext. Literatura universală la fel, Radu Petrescu fiind de părere că toate textele se scriu în contextul unui text unic, homeric. Ucenicia la clasici se cade concepută ca o ucenicie la toți clasicii – de la cei antici până la cei moderni și postmoderni.

Eugen Ionescu mărturisea, în jurnalul său, că a fost prizonierul unei devălmășii a lecturilor, parcurse și mistuite claie peste grămadă. Crede, astfel, că l-a înțeles mai bine pe sfântul Ioan al Crucii decât pe Pascal, că i-a înțeles foarte bine pe filosofii culturii și ai istoriei Spengler și Keyserling, pe unii scriitori, altădată dificili, Kafka, la fel de bine ca și Proust, Dostoievski, Céline, pe sociologul Durkheim, psihologul James și Spencer. Pe Nietzsche nu l-a mistuit, și nici pe Kierkegaard n-a reușit să-l înțeleagă prea bine. Dintre poeți, i s-au părut dificili Mallarmé sau Valéry, mai accesibili fiindu-i Rimbaud, Verlaine, bineînțeles Baudelaire. I-a plăcut mult Flaubert, romanticii atât de clari Hugo, Vigny, Lamartine, Musset l-au învățat facilitatea. Citindu-i pe dadaiști, surrealiști, pe Poe, Balzac, Dumas – interesanți, amuzanți, dar ca să ascuță inteligența, nu fac multe parale. Pe Spinoza de abia l-a atins. Urmează și alte nume Racine, Molière, Corneille părându-i atât de palizi în comparație cu Shakespeare și Sofocle. Se oprește la Freud și Jung. Citindu-i pe Marx și Lenin are impresia că mestecă pastă de hârtie („Mai bine, Engels, *Anti-Dühring*“...).

„Oh, văd că tot nu mă opresc, notează sastisit dramaturgul absurdului. Ce bibliotecă, oricum, în craniul meu! Ce bibliotecă! Toate astea, pentru nimic, pentru mai nimic. Sunt destul de analfabet. Nu destul de analfabet. Nici erudit...” (Eugène Ionesco, *Căutarea intermitentă*, București, 1994, p. 101-102).

Nota aceasta autosarcastică nu se potrivește celor din *Școala de la Târgoviște*, care au un cult temeinic al lecturii, al cunoașterii Altui text, aparținând Altui scriitor. E vorba, la târgovișteni, de o lectură *înde ei*, dar și de o lectură a *altora*, de o deschidere spre *alții* – obiectiv programatic și al revistei *Litere* și al *Societății Scriitorilor Târgovișteni*.

Modul de continuitate târgoviștean exclude *schimbarea*, teoretizată de Wellek și Waren ca un dat imanent al progresului și al evoluției în literatură, și *anxietatea influențelor* de care vorbește Harold Bloom. „Scriitorii puternici, relevă acesta din urmă, nu-și aleg precursorii cei mai influenți, ei sunt aleși de aceștia din urmă, dar tot ei au inteligența și puterea de pătrundere de a-i transforma pe înaintași într-un fel de compoziți, și, deci, în ființe imaginare” (Harold Bloom, *Canonul occidental*, București, 2007, p. 39).

Anxietatea influenței „formează și deformează fiecare scriere nouă ce aspiră la nemurire”: „Literatura nu e doar limbaj; e voință figurativă, motivație a metaforei, definită cândva de Nietzsche ca dorință de a fi diferit și de a fi altundeva. Aceasta îndeamnă, pe de o parte, a fi diferit de sine însuși, dar, mai ales, presupun, înseamnă a fi diferit de metaforele și imaginile operelor contingente moștenite. Dorința de a scrie magistral este dorința de a fi altundeva, într-un timp și spațiu propriu, într-o originalitate ce trebuie să se îmbine cu moștenirea și cu anxietatea influenței” (*Ibidem*).

Spiritul tradiției vine adesea pe căile tainice ale subconștientului, așa cum demonstrează Albert Thibaudet în cazul lui Marcel Proust, care are în comun cu Saint-Simon „un stil al memoriei”.

În cazul noii promoții a *Școlii de la Târgoviște* nu putem constata o marcă de anxietate influențelor, ci de o conștiință liniștită a *interfluențelor* firești, a *reactivării* programului estetic al înaintașilor, ținând cont și de ceea ce teoreticianul american numește „contingență”. Înaintașii nu apar ca niște „compoziți”, ca „figuri imaginare”, generatoare de anxietate, ci ca niște *penați* – ființe reale din preajmă, de „ale casei”, protectoare, cooperante. Cu ele poți convorbi liber, te poți sfătui, la ele te poți raporta lesne, fără a simți vreo notă de superioritate valorică sau vreo constrângere concurențială. Relația maestru/ucenic e democratizată, făcută familiară. Colaborarea cu înaintașii nu se pune pe temeiul *idolatrizării* sau al *iconoclastiei*, ci pe unul al *confreriei*, asigurate de conștiința apartenenței la aceeași școală pe care le oferă un Text constituit dintr-o complexă, dar unitară, intertextualitate.

În cuvântul-înainte al lui Eugen Negrici la extinsul studiu al lui George Toma Veseliu *Continuatorii Școlii literare și artistice de la Târgoviște* este menționată o dispunere cronologică învârstată a măștrilor dinlăuntru și dinafară: „Școala, așa cum voi arăta, datorează enorm lui Caragiale dâmbovițeanul, lui I. Alexandru – și, nu numai, așa cum, la rândul lui, Eugen Ionescu îi datorează lui I. L. Caragiale. Apoi, parte dintre continuatori au fost contemporani cu aceștia și chiar prieteni. Unii, din capul locului, au avut propriile lor direcții, așa cum și cei din școală le-au avut. A vedea lucrurile doar din această îngustare a percepției genului proxim și a diferențelor specifice e o gravă eroare prin înghesuirea continuatorilor, cu orice preț în patul procustian. Studiul nu are nicidecum sentimentul inferiorității ce decurge din acel Statut al literaturii de la Centru, provincialismul fiind o maladie care conturbă judecata critică molipsită de capacitate” (Toma George Veseliu, *Continuatorii Școlii literare și artistice de la Târgoviște*, ed. Bibliotheca, Târgoviște, 2015, p. 5).

Scriitorii târgovișteni de ieri și de azi au conștiința solidă că aparțin unui Centru de Cultură important, cu o identitate valorică bine conturată.

Școala literară și artistică de la Târgoviște a impus – s-a scris despre acest lucru – și un *model deontologic* al scriitorului/ scriiturii.

Reluând discuțiile în jurul eticii kantiene, Onora O’Neill se referă la problema sa minimă: ce maxime sau ce principii fundamentale ar putea fi adoptate de către o pluralitate de agenți fără a porni de la ceva specific legat de dorințele agenților sau de relațiile lor sociale? „Principiile, care nu pot servi unei

pluralități de agenți, subliniază eticiana, trebuie respinse: nicio maximă nu poate fi principiu moral dacă nu este principiu moral pentru toți. Morala începe odată cu respingerea principiilor care nu pot fi universalizate” (Al. Peter Singer – coordonator, *Tratat de etică*, Iași, 2006, p. 207). Ideea se realizează sub formă de „Imperativ Categorie”, conform unei voințe de a deveni o lege universală. Aceasta presupune o acțiune „din datorie” față de sine și ceilalți, care apare ca „o datorie perfectă”.

Datoria față de *tradiție* care o include, firește, pe cea față de sine și ceilalți a fost respectată în relațiile dintre Mircea Horia Simionescu, Radu Petrescu, Costache Olăreanu, Tudor Țopa, Petru Creția, Alexandru George și Barbu Cioculescu, în atitudinea față de actul creativ. Cel dintâi formulează magistral Legea Morală, echivalentă cu „o datorie perfectă” pe care trebuie să o respecte scriitorul în condițiile „contingenței” prezente, într-un dialog cu Mihai Stan: „Da, revin la momentele întrezăririi metodei și a stilului ce mi-au permis să rămân liber, să nu tac, să nu omit ticurile și aberațiile vremii. Prin împănarea textelor cu „șopârle”? ar putea întreba un răutăcios care m-a citit în sala de așteptare a gării Slobozia. Răspunsul meu ar răsună așa: urmărește-mă bine, nu cu pușca, ci cu atenția culegătorului de înțeleșuri, și-ai să vezi că satirele mele se îmbină, cooperante, pe largi spații, ca roțile unui orologiu. Am țintit, cu consecvență, sistemul. Scrisul, singura mea armă”. Ținta prozelor esopice era, evident, însuși Leviathanul, infernala mașină statală: „Atunci când furcile puterii vânătorești s-au îndesit, am creat cu instrumentele gramaticale și figurative o oglindă textuală în argintul căreia să se poată contura fidel viciile, neajunsurile, agresiunile, crimele. Incizate, ermetice, stările țării, ale individului au tentat ecranele și interdicțiile. Pretind că am căutat – și am realizat – o bună vedere literară a lucrurilor. Cineva a observat: „Ai înșelat cenzura chiar în lămpile ei iscoditoare”. Da”. (*Școala Prozatorilor Târgovișteni, receptare critică*, ed. Bibliotheca, Târgoviște, 2014, p. 250).

A confirma tradițiile *Școlii de la Târgoviște* și, practic, ale „Literelor”-lor înseamnă, așadar, a perpetua principiile unei Legi Morale universalizate: a face „din datorie” o literatură de calitate cu stilul, metoda și instrumentarul propriu (în sens profund strategic și tehnic simionescian).

Întrebarea finală pe care *trebuie* să ne-o punem într-un asemenea studiu este cea privitoare la existența unei promoții *de azi* a *Școlii de la Târgoviște*, numită de George Toma Veseliu prin vocabula „*Continuatorii*”. Privitoare – adică – la păstrarea unui spirit al tradiției, al canonicității în sensul lui Harold Bloom. Este, bineînțeles, cazul să vedem nu dacă scriu *ca/ à la* înaintașii lor, ci dacă scriu, fără vreo notă de epigonism, *în spiritul modelului*, reactualizându-l și punându-l în slujba – așa cum cerea Lovinescu membrilor *Sburătorului* – „individualismului și respectului individualității”.

Sunt chemați evident să fie ei înșiși, prin urmare *alții*, dar oricum *alți târgovișteni*. Ei se vor înălța, altfel spus, nu pe „ruinurile” unei Târgoviște literare, ci pe niște temeuri solide, edificate de promoția marilor începători (Văcăreștii, Alexandrescu, Heliade Rădulescu, Cârlova) și de promoția celor care

au fost exponenții *măreției epice* demonstrate tocmai într-un timp când „ruinurile” își trimiteau insistent spectrul.

Școala de la Târgoviște a demonstrat, în fond, principiul blagian al valorificării răului în pozitiv, păstrând sub mormanele uriașe de moloz, ridicate de prezentul ostil, rădăcinile vâjnoase, sub formă rizomică, ale tradiției.

Noii târgovișteni ne conving, în primul rând, că dau dovadă de aceeași vocație a *construcției*, excelând în adunarea fărâmelor, fragmentelor, fractalilor, firelor (scămoase).

Henri Zalis – și el membru al SST –, în a sa *Istorie condensată*, identifică o indiscutabilă filiație a valorilor exponențiale ale „Școlii” târgoviștene, citându-i alături de cei șapte pe Nicolae Neagu, Emil Lungeanu și Mihai Stan, „editor, aliat și creator epic cu filon propriu mărturisit constant în lunarul «Litere», dar și dovedit – până la evidență – în afinitățile cu principalele manifestări ale locului”: „În tranșeele lor, comentează criticul, rămâne fiecare autonom din diferite motive: și-au delimitat teritoriul funcție de tiparul ce le-a fost indus, scriu cu totul personal, în afara fixismului de dogme, de contacte directe, de constante atmosferice. Sunt, în fine toți prozatori, doar unul este poet, luptă pentru independența de orice ideologie și trăiesc în triumghiul Târgoviște – Găești – București. Un altul, Emil Stănescu, cochetează și cu eseul critic, din obișnuința confruntării cu probe de maturitate. Toți, laolaltă, datorează enorm muntenismelor Cetății de Scaun, însă la fel de adevărat este că subzistă și presiunilor bucureștene în materie de alianțe/respingeri. Oricum nu văd, pentru travaliul său diversificat riguros, cum nu s-a refugiat Alexandru George la Târgoviște, după repetatele lui ciocniri cu factori de presiune de la o publicație centrală.” (Henri Zalis, *O istorie condensată a literaturii române, 1880-2000*, ed. a II-a, Editura Bibliotheca, Târgoviște, 2007, p.669). Precizăm doar că există și câțiva poeți.

O primă trăsătură comună care-i urmărește pe vechii și noii târgovișteni este, prin urmare, un pronunțat *spiritus loci*, o operare a tăieturilor în real, o retrăire a fragmentelor din propria copilărie și a atmosferei micii capitale dâmbovițene, o punere în relații de fuziune a eseului cu cronică anecdotică, a jurnalului personal cu pastșa bibliologică, a livrescului cu imaginarul învălmășit.

Se revine la Radu Petrescu, bunul arhitect de texte care abundă în schimbări de perspectivă și sunt marcate de plăcerea scrisului în sine, de etalarea de revelații. Acesta se realizează mai cu seamă în romanul *digresiv*, cu bifurcații ale memoriei și scriiturii, de „o stăruitoare originalitate”. La fel de bine se poate nota secvențialitatea la Tudor Țopa.

La M. H. Simionescu sunt remarcate o știință a expunerii prin prisma personajului central, care este scriitorul, o diversitate stilistică, o prezență a bunelor culminații umoristice, o fascinație a livrescului: „Mozaicul (picarescul plus caracterologia, viața familială și hazul irezistibil) provoacă o filmografie excentrică, în mare măsură derulată spre desfătarea epeică a privitorilor” (*Ibidem*, p. 671).

Cu ajutorul fanteziei și al instinctului anecdotic trează Costache Olăreanu confecționează furnicarul de amintiri „mișcate”. Tudor Țopa aduce în peisaj

„franchețea crudă și nevoia de a se înțelege pe sine, dincolo de demoralizări și disimulări”. Alexandru George este „un eminent observator de cuprinsuri sufletești”.

Emil Lungeanu, este „un biograf al tarelor de societate”, maniera sa vădind o hărnicie de alchimist, un talent de comediograf.

Pe axa *Școlii de la Târgoviște* este surprins și Nicolae Neagu, poet, autor de teatru poematice, a cărui notă particulară o dă rafinamentul livresc, panestetismul decorativ, asociat funerarului, preraphaelitismul și „distorsiunea orfică”.

Situările pe axa programatică a *Școlii de la Târgoviște* pot fi, evident, extinse, relevând o puternică *voință de canonicitate*, de *filiație*. Putem atesta lesne ceea ce am putea denumi *legături de rudenie pe linie dreaptă*, atestabile în darul și cultul *povestirii*, vocația *construcției* (cu multitudinea perspectivelor și cu salturi din referențialitate în ficționalitate și reflexivitate), explorarea *biograficului* sub formă de cronică, jurnal, eseu, readucerea în prim-planul atenției a *scriiturii* barthesiene cu întreg convoiul de procedee și strategii: estetizare, dedicare flaubertiană ca scop în sine, transcriere, meditație asupra statutului ei și al scriptorului.

Într-un cuvânt, noii târgovișteni se vor, ca și predecesorii lor, *caligrafi* benedictini ai Literelor (de unde și titlul revistei pe care o editează de 20 ani Societatea Scriitorilor Târgovișteni).

Sunt și constructori de forme de obicei mixate, urmând sfatul pe care îl dădea V. Alecsandri târgovișteanului Ion Ghica de a cultiva unicul gen care-l reprezintă, „scrisoarea”: *romanul SF* amestecat cu alegoria și fresca socială (Mihai Stan); *lirirunele*, concepute blagian ca semne ale tuturor făpturilor (George Coandă); pictopoema (Emil Stănescu); falsul jurnal și tableta neoargheziană „despre tot și nimic” (Ion Mărculescu), „dicționarul parapsihologic” și romanul documentar (Corin Bianu), „piesa-scenariu” și „altfel de roman” (Daniel Drăgan), „istoria anecdotică literară” și „portretul în peniță” (Florentin Popescu), basmul reactualizat (Mircea Constantinescu), „jurnalul dascălului de țară” (Niculae Ionel), „elegia damnată” (Dan Gîju).

Aceste invenții formale sunt mărturia expresă a *spiritului aventurii* manifestat în felul de a conduce cititorul în „miezul labirintului unei existențe dedicate cu pasiune scrisului” (M.H. Simionescu).

Astfel se instaurează o odisee a căutării simetriilor, inclusiv a celor deteriorate: „Ce bine stau față în față în artă, formele ce nu se potrivesc, fiindcă întrețin speranța că, la capătul unor suprapuneri, probe, răsuciri în jurul unui închipuit centru, nepotrivirile izbutesc să se potrivească. Asimetric e monitorul aducerii la forme cumiști, regulate, așa-zis armonioase. Numai că potrivirea și cumiștenia deprimă invenția formelor cu adevărat interesante. Fiindcă trăim vremea excepțională a nepotrivirilor generalizate” (Mircea Horia Simionescu, *Rătăcirile unui caligraf. Mircea Horia Simionescu în dialog cu Mihai Stan*, p. 21-22).

Astfel, în zona relativizantă a potrivirilor/nepotrivirilor, Mihai Stan assemblează întregul romanesc suprapunând universul concentraționar cu cel din

afară (*le de hors*), conjugând mijloacele SF cu cele realiste și scoțând discursul narativ jurnalier sau fantastic pentru a-l proiecta în grotesc și absurd. *Condiția omului* în anumite împrejurări temporale vrea să semnifice însăși *condiția umană*. „Nimicul flaubertian”, la care îndeamnă maestrul său, este un nimic al surpărilor temeiurilor ființei, al neantizării totale a acesteia. De aceea, proza lui este marcată de o adevărată tensiune existențială. Mihai Stan este radiograful unei lumi aflate în derivă destinală, zombificată, mecanizată (în sens caragialian-ionescian), e „o lume pe dos” (în sens nu doar crengian adânc, nelimitat doar la semnificația carnavalescă).

Ca și în practicile zombilor din Caraibe, morții devin clone, devin producători de oroare, prin care oamenii sunt manipulați și robotizați, supuși voinței celor care îi reînsuflețesc, adică păpușarilor ce mânduiesc marionetele. „Jocul de-a Dumnezeu” sugerează dispariția sacrului ordonator, iar construirea unei clădiri uriașe asemănătoare Arcei lui Noe e o iluzie transparentă a intrării lumii într-o fază apocaliptică de involuție.

Golul existențial îl instalează limbajul de lemn privat de viu, de natural. La Mihai Stan, „Decalcul, pastașă, caricatura, declamația, rezonanțele lemnului împrumutat alcătuiesc un fond istoric ce nu-și slăbește nicicând energia evocatoare înaintea dramei umane, nefericirii” (M. H. Simionescu).

Afilieră la „programul” *Școlii de la Târgoviște* o denotă, la Emil Stănescu, plăcerea textului: a scrierii, a articulării și a meditației asupra lui. În *Sub soarele Sudului* se recurge la o așezare stratiformă prin încorporarea unui manuscris al unchiului autorului-povestitor, al unui jurnal propriu, al mărturiilor „documentare” ale mai multor personaje, la contrapunctarea perspectivelor (amintire-descriere-retrospectivă biografică), la variația rapsodică pe aceeași temă. Romancierul dă frâu liber fluxului memoriei întorcându-se mereu la aceleași teme, episoade, personaje, rescriindu-le, punându-le în alt registru al narațiunii, înfățișând „holograme” sub formă de monologuri ale înseși personajelor, fișând continuu spre a le întregi caracterologic.

Brezoaia se prezintă ca un tărâm al idealității, al arhetipalității, adunând întreaga lume în miniatură, ca și Yoknapatopha lui Faulkner, ca și Siliștea-Gumești al lui Preda, *Delurenii* lui Mihai Stan, sau *Marcona* lui Ion Mărculescu.

Obsesia creării unui roman/unor romane se traduce, la Ion Mărculescu, într-o expunere, în registru autoironic, burlesc, de *proiecte*. Este vorba de un procedeu original de (auto)reducere la absurd și de o (auto)iluzionare ce frizează absurdul. Sadismul la care se supune „romancierul”, de fapt disimulat, atrage și plăcerea sadică de a scrie personaje pentru a le lichida (vezi mărturisirea despre Gogu), dar și disoluția epicului, violentat prin limitare la întâmplări excentrice și la fișe caracterologice caricate. Autorul însuși a murit, fără să știe de asta, dar „își trăiește în continuare viața de zi cu zi, amintire cu amintire, eveniment cu eveniment, urmându-și dorința cea dintotdeauna, aceea de a deveni un mare autor de romane”.

Romanele cu titluri ciudate de felul *Cum a aflat Gogu că a murit*, *Un bărbat bătut de nevastă*, *Oameni ca mine și ca dumneata* se prezintă, cu o notă

particulară de șarjare, în spiritul *Breviarului* de fișe caracterologice al lui M. H. Simionescu.

În registru epic mai grav, pigmentat cu note dramatice și cu accente destinale face fișe caracterologice George Toma Veseliu, care ambiționează să fie, în spirit balzacian, secretar al Registrului Stării Civile. Știe totul despre personajele sale, le urmărește comportamentul în acțiuni sociale și morale, dar și în *afunduri* psihologice (una din clauzele programatice ale caligrafiilor târgovișteni), le raportează la sine și la un etalon etic (al bunului simț, al imperativului categoric), îi surprinde în atmosfera viciată a unui univers „blestemat de secole” (Ocnița dâmbovițeană supranumită „Pontul Euxin”). Deși scrie în cheie tradițională, prozatorul are conștiința că scrie un text nu al „lumii reale”, ci al „lumii posibile”.

Practicile postmoderniste, care se revendică și de la târgovișteni, sunt însușite de Mihaela Ciocodeică, preocupată de sondarea abisalului și absurdului ionescian (în *Mixtum compositum sau Cum se fabrică un roman cu Dracula*).

Scriitorii târgovișteni de azi se dedică experimentării îndrăznețe. Mircea Horia Simionescu remarcă la Dumitru Radu Luca un entuziasm pentru confesiune și coloritul intens, „o iubire fără margini pentru alegorie, fabulă, simbol, o ridicare de schele fanteziei și simțirii”.

Spiritul tradiției îl păstrează și poezii: Florea Turiac cu pendulările între *ratio* și *emotio*, între conștient și subconștient, George Coandă, sentimentalul biografic cenzurat de un lirism grav, atmosferizat, cu o notă dramatică; Florentin Popescu, cel care conjugă simbolistica arhetipală cu iluminările realului; Iuliana Paloda-Popescu ce ne oferă o simbioză a motivelor baladești cu cele biblice din *Cântarea-Cântărilor*; Vali Nițu care instituie un divan al „înțeleptului cu lumea”, aceasta părându-i-se „pe dos”; Ion Iancu Vale – poetul iconoclast și frondeur, creatorul unei „mitologii personale”, Daniela-Olguța Iordache cu poemele sale de cert rafinament livresc; Grigore Grigore a cărui simplitate aparentă este rodul unei arte mature, îndelung decantate.

Din gruparea literară a târgoviștenilor fac parte câțiva cronicari și istorici literari, caracterizați prin erudiție, intuiție valorică sigură și dar analitic: Barbu Cioculescu, Simona Cioculescu, Henri Zalis, Emil Vasilescu, Tudor Cristea, Marian Popa, Marin Iancu, Victor Petrescu, George Coandă, Mihai Stan, Florentin Popescu, Sultana Craia, George Anca, Liviu Grăsoiu, Petre Gheorghe Bârlea, Nicolae Scurtu, Agnes Erich, Alexandru Pompiliu, Ana Dobre, Margareta Bineață, Dumitru Copilu-Copilin, Gheorghe Buluță, Daniela-Olguța Iordache, Nicolae Ionel.

Spiritul tradiției îl putem surprinde în intersectarea de planuri, în mixarea procedeelelor, în explorarea universului rural, orășenesc, concentraționar, în coborârea introspectivă în forul interior și în lumea copiilor, în folosirea documentarului, intrigii polițieniste, demonstrate de Lucian Penescu, Ioan Vișan, Dumitru Ungureanu, Victor Davidoiu, George Piteș, Savian Mur.

Școala literară și artistică de la Târgoviște, ca fenomen absolut neîncadrabil în ceva tipic, într-un irelevant „deja viu”, ilustrează nu o rațiune ce ține de o dialectică searbădă a *schimbării*, ci un principiu al continuității organiciste. Ține, ca atare, de *canon*, de o voință formativă ce se impune ca o

causa sui, ca o valoare intrinsecă. Ea își este, dincolo de anumite influențe exterioare, *siesi* model. Firele de mătase se țes din propria crisalidă.

Târgoviștenii de ieri și de azi au conștiința lucidă că participă la scrierea unui Text al lumii (homerice, îi zice Radu Petrescu) și că au datoria sfântă să scrie bine, să râvnească la o scriitură perfectă. E conștiința că fiecare trebuie să țintească în „marele vânat”, pe care îl ascunde sufletul uman, vânatul său.

Anume despre un atare vânat vorbea Nietzsche în *Dincolo de bine și de rău*: „Sufletul omenesc și granițele lui, proporțiile atinse în general până azi de experiențele lăuntrice ale omului, piscurile, adâncimile și întinderile acestor experiențe, întreaga istorie de până acum a sufletului și posibilitățile lui încă neistovite acestea toate constituie pentru un psiholog înăscut și prieten al «marii vânători» domeniul predestinat de vânătoare. Dar de câte ori nu trebuie să-și zică disperat: «Unul singur! vai, numai un singur om! și pădurea aceasta mare, codrul acesta». Și-n felul acesta-și dorește câteva sute de hăitași, ca și de copoi învățați și iscusiți pe care să-i poată slobozi în istoria sufletului uman, ca să doboare acolo vânatul său” (Friedrich Nietzsche, *Opere complete*, 6, Timișoara, 2005, p. 45).

Târgoviștenii au înțeles că fiecare trebuie să obțină vânatul său, dar că se cere să pornească la „marea vânătoare” predestinată doar împreună cu ceilalți „vânători”. Numai în felul acesta ceva din sufletul omenesc se lasă vânat.

Ei au ținut seamă de toate „experiențele lăuntrice ale omului”, făcând *ucenicie* la ele. Au coborât temerar adesea „până la obârșii” (vorba aceluiași filosof), până la rădăcini, „ideea rădăcinilor” devenind obsedantă, au meditat asupra legăturii dintre vremi, asupra întâlnirii dintre culturi, asupra scrisului ca act existențial fundamental, literatura fiind, în reprezentarea lor, și obiect de meditație asupra rațiunii ei de a fi. Au privit spre trecut prin inevitabilul prezent etern al lui Hegel, căci numai astfel poți reconstitui întreaga odisee a trecutului.

Vânatul poate să fie un trofeu de mare preț precum *jurnalul* (marea descoperire literară târgovișteană) sau unul mai modest de felul versetului de o singură folosință, dar și întreaga materie „carnală” epică turnată în formă de roman, schiță, cronică, povestire, biografie romanțată, fragmente epeice de amintiri din copilărie, metaroman.

Blagiana *nisus formativus* se manifestă în redescoperirea sonetului și acelei *ars combinatoria*, cultivată de ființa barocă ce este o ființă problematizantă.

Reprezentanții *Școlii literare și artistice de la Târgoviște* sunt niște postmoderniști *avant la lettre*, încredințați fiind că omul e angajat în imensul *theatrum mundi* având statutul privilegiat de a apărea în calitate de *homo ludens* creându-și o ordine logică și valorică deasupra realului.

Continuatorii *extra muros* ai Școlii s-au aliniat programatic la aceste jocuri ale frumuseții și sfințeniei, taxate ca atare de Johan Huizinga, îmbrățișând registrul carnavalesc, parodic, satiric (menipeic-dostoevskian), intertextual. Au impus *jocul* ca dimensiune existențială fundamentală Nicolae Dabija, Iulian Filip, Ianoș Țurcanu, Iulia Paloda-Popescu. Acribia filologică se atestă la Barbu

Cioculescu, Henri Zalis, Florentin Popescu și la mulți alți continuatori raliați la programul estetic, etic-deontologic al înaintașilor.

Jocurile de limbaj witgensteiniene, promovate de Mircea Horia Simionescu, l-au determinat pe Mihai Dragolea să identifice mărcile stilistice ale postmodernismului la toți caligrafiile târgovișteni. Experiențele lăuntrice i-au făcut să caute acea *substanță irațională* nietzscheană care se ascunde în abisurile ființei.

Irealismul, oferind configurări infinite, este o altă mare „găselniță”, datorată lui Petru Creția și celorlalți care au fugit cu dinadinsul de realul insignifiant, nu și de *universul mic* și de *omul mic* care s-au arătat demni de a fi luați în seamă. În orice întâmplare, oricât de neînsemnată se ascunde un tâlc. De aceea, târgoviștenii au conceput adesea cartea ca pe o culegere de învățături morale. Formula aforistică, apoftegmatică n-a fost ocolită nici ea.

O folosește, bunăoară, cu deosebită iscusință în parabolele sale Aurelian Silvestru. A scoate din orice situație de viață o semnificație e de asemenea un vânat prețios.

Târgoviștenii, naratori prin excelență *pluriperspectiviști* pot vorbi, astfel, cu demnitate despre ei înșiși cu formula nietzscheană: *Noi, pasionații de cunoaștere*. Noi am știut/ știm a merge spre vânatul nostru. Prin pasiunea de cunoaștere suntem europeni.

De concluzionat că toți scriitorii amintiți, membri ai Societății Scriitorilor Târgovișteni, sunt și constanți/permanenți colaboratori ai „Litere”-lor în cercul căreia (adică al revistei) s-au format sau s-au împlinit prin atașamentul la această confrerie căreia George Toma Veseliu i-a găsit cea mai potrivită denumire, aceea de **Continuatori ai Școlii literare și artistice de la Târgoviște**. Altfel spus Societatea Scriitorilor Târgovișteni este, dovedit, continuatoarea Școlii de la Târgoviște.

Cu siguranță nu se poate imagina apariția și dezvoltarea „Litere”-lor, drept cea mai importantă revistă culturală târgovișteană (din 2005) fără a ține seama de implicarea majoră a scriitorului Tudor Cristea pe care redactorul-șef al revistei – și acesta la rândul său romancier, jurnalist, istoric și critic literar – l-a numit ca fiind „Criticul oficial al Societății Scriitorilor Târgovișteni” denumire acoperită de cărțile acestuia: *Partea și întregul* (1999), *Chipul și oglinda* (2005). De la clasici la contemporani (2008), *Arta drivei. Tablete. Consemnări. Resemnări* (2011), *Revizuirii și consemnări* (2012) cu excepția vol. „*Chipul și oglinda*” toate apărute la „Bibliotheca” și majoritatea, în foileton, în „Litere”.

Dar iată un „portret” amical al directorului „Litere”-lor aparținând redactorului-șef.

Mai în glumă, mai în serios, se vorbește, în lumea literară dâmbovițeană, de un „patrater magic” ce pare să fi concentrat o câtime din Societatea Scriitorilor Târgovișteni: Pătroaia-Vale (Corin Bianu), Ciupa-Lagăr (Mihai Stan), Ionești (Nicolae Neagu și Ion Mărculescu) și Jugureni (Marin Ioniță și Tudor Cristea), fiind ei și membri ai Uniunii Scriitorilor din România. Prin 1972, Dorel – așa-numit de prieteni – dăruiește cu autograf unor „colegi” o plachetă – „Copacul îngândurat”, un fel de supliment al Bibliotecii „Literaturul” ce apărea în revista Argeș sub

Îngrijirea lui Gheorghe Tomozei, un bilet de liberă intrare în lumea literară pentru tinerii poeți. Tudor Cristea nu era un necunoscut: în 1968 debutase în „Argeș” cu numele real, Dorel Cristea, redebutează (dacă se poate spune așa) în 1971 la „România literară” în rubrica lui Geo Dumitrescu „Vă propunem un nou poet”, cu pseudonimul George Buzinovski. Debutul editorial se va produce în 1976 cu „Astrul natal”, volum de poezie premiat la cea de a doua ediție a concursului de debut al Editurii Eminescu, bine primit de critică. Volumul este semnat Tudor Cristea, cum va proceda cu toate cărțile sale de acum înainte. În 2004 i s-a decernat în cadrul Festivalului național de literatură „Moștenirea Văcăreștilor”, „Premiul pentru literatură” al Municipiului Târgoviște. Mai înainte, în 1990, fusese primit în Uniunea Scriitorilor din România. Între timp citisem „Porțile verii” (1989) un inteligent și talentat mixaj textualist erotico-detectivistic, o proză – așa cum arătam în „Societatea Scriitorilor Târgovișteni. Din istoria unei grupări literare. 2005-2015” (T. Cristea este membru fondator al SST în 2005 și vicepreședinte) – substanțială sub raport epic, cu elemente livrești și poetice, constituită, în ultimă instanță, într-o metaforă a memoriei infinite și a ficțiunii artistice (în maniera cultivată de Alexandru George și de alți reprezentanți ai Școlii de la Târgoviște precum Mircea Horia Simionescu, Costache Olăreanu sau Radu Petrescu, aș adăuga). Personajele – „visători, ratați tragici sau impostori” – plasate pe fundalul unei lumi, ce azi pare inomabilă (cu sensul de „dezgustătoare”) – sunt memorabile. Cartea rezistă la aproape trei decenii de la publicare. Timp de 7 ani (1991-1998) T. Cristea părăsește – niciodată nu a dat o motivare – lumea literară, devenind, după propriile-i mărturisiri, fermier de Stavropolia-Jugureni și... profesor de liceu. Înființarea în aprilie 2000 (împreună cu Dumitru Ungureanu, Daniela Olguța Iordache și Mihai Stan) a revistei „Litera” îl resuscitează. „Litera” ar fi rămas, cu siguranță, doar un episod frizând bizarul într-o posibilă istorie anecdotică a literaturii române, încercarea utopică a inițiatorilor (prima redacție: Tudor Cristea - redactor-șef, Mihai Stan - secretar general (sic!) de redacție, devenit redactor-șef, Daniela Iordache și Dumitru Ungureanu - redactori, Daniel Dumitru Stan - tehnoredactor) fiind privită/ taxată cu superioară îngăduință mai ales de către acei scriitori din Târgoviște și de aiurea care n-au editat vreodată o revistă. Este cert acum – privind retrospectiv avatarurile „Literelor” – că „Litera” s-ar fi stins dacă Tudor Cristea (directorul) și Mihai Stan (redactorul-șef al „Literelor”) n-ar fi format o excelentă echipă indestructibilă, în ciuda încercărilor subtile de a o destabiliza care (din nou, obicei târgoviștean) au fost destul de numeroase. Rând pe rând, apar volumele de critică literară: „Partea și întregul – eseuri critice” (1999), „De la clasici la contemporani” – cronici și eseuri critice (2008), „Litera 100. Istoria unei reviste dâmbovițene” (2009, în colaborare cu Mihai Stan), „Arta derivei. Tablete. Consemnări, resemnări” (2011), „Revizuiți și consemnări” (2012), „Litera. Istoria unei reviste de cultură dâmbovițene 2000-2015” (2015, în colaborare cu Mihai Stan). Tot Ed. Bibliotheca îi încredințează îngrijirea unor ediții: „Clasicii noștri de Vladimir Streinu” (2011), „Vladimir Streinu – Poezii” (2012). Ca și Alexandru George – evocat fiindcă majoritatea istoricilor literaturii române îl plasează în rândul corifeilor Școlii de la Târgoviște – Tudor Cristea este autorul unor eseuri critice inspirate stilistic din care reiese originalitatea criticii sale: nici iconoclastă,

nici demolatoare, nici negativistă, ci disociativă, ocolită de idiosincrazii, marcată – ca la Eugen Simion – ici-colo de spiritul didactic vizibil în excelente expozeuri trădând practicianul (T.C. a fost o viață profesor de literatură la Colegiul Național „Vladimir Streinu” din Găești). Personal apreciez/admir la T.C. stilul academic, expunerea clară, lovinesciană a judecăților de valoare în evaluarea și interpretarea operelor literare asupra cărora se oprește. Admirabil critic, un promotor literar dublat de un ostensibil antropolog cultural apreciat de N. Manolescu, acesta oferindu-i o rubrică în „România literară”, prin eleganța stilului, polemic adesea, T.C. este exemplul a ceea ce ar trebui să fie criticul literar în antiteză cu modelul agresiv, infatuat, dogmatic, coleric practicat de unii așa-zisi importanți critici ai momentului.

Timpul ne-a dat satisfacția reușitei. Nu e ușor lucru să editezi o revistă cu apariție lunară – fără nicio sincopă – timp de aproape 20 de ani, să fondezi, plecând de la revistă, o societate scriitoricească foarte vizibilă (în prezent 200 de membri cu carnet), să dai, cum s-a exprimat cineva, „ora exactă în cultura scrisă dâmbovițeană”. O altă „idee războinică” a fost aceea a unei personalități aparte a revistei. Colaboratorii colegiului de redacție, au avut conștiința valorii și n-au pregetat să stârnească polemici urbane, pe teme literare desigur, cu mai-marii momentului. Ceea ce a dat identitatea aparte între multele reviste ce apăreau în urmă cu 20 de ani. Multe dintre acestea efemeride al căror nume s-a uitat. Din nefericire, „odată cu trecerea în absolut a directorului Litere-lor, Tudor Cristea, criticul grupării, redacția de la Găești și-a încetat activitatea. „Litere” are o puternică redacție, de 18 ani, la Chișinău: acad. Mihai Cimpoi, acad. Nicolae Dabija, Iulian Filip, Aurelian Silvestru, Ianoș Turcanu, Vasile Romanciuc, Igor Șarov. Într-adevăr relația cu Chișinăul este specială mai ales dacă o comparăm cu pseudoentuziasmul podurilor de flori – azi o frumoasă amintire. Doar atât. Târgoviștenii au fondat la Chișinău biblioteca Târgoviște, în parte dotată prin donații de carte în grafie latină, sunt prezenți la marile evenimente culturale (aniversări, lansări, concursuri, Congresul mondial al eminescologilor, editarea în parteneriat a zeci de cărți, 15 semnate de Mihai Cimpoi) etc. etc. Colegiul de redacție al „Litere”-lor – Chișinău e prezent în corpore la „Moștenirea Văcăreștilor”, la „Simpozionul Școala prozatorilor de la Târgoviște” ajuns la a șaptea ediție, în paginile revistelor târgoviștene. Împreună aplicăm conceptul de unire prin cultură. Cum ați sugerat, enumăr rubricile „Litere”-lor și pe titularii acestora luând ca reper revista din iulie 2019: EDITORIAL: MIHAI STAN; BREVIAR: Barbu Cioculescu; VALENȚE LITERARE: Mihai Cimpoi; POSTDECEMBRISM: Marian Popa; SATUL ROMÂNESC ÎN RAMA LITERATURII: Alex Ștefănescu; DIN NOU LA CLASICI: Marin Iancu; ȘCOALA DE LA TÂRGOVIȘTE: Mădălina Simionescu (Cojocaru); ISTORIE LITERARĂ: Emilia Motoranu; REVELAȚIILE LECTURII: Iordan Datcu; STUDII DE CAZ: Alexandru Bulandra; ESEU CRITIC: Stan V. Cristea; LITERE ȘI SENSURI: Ana Dobre; ARHITECTURI LUDICE: Lina Codreanu; POVEȘTEA DINTRE VORBE: Liviu Grăsoiu; CONVERGENȚE : George Toma Veseliu; NOTE DE LECTURĂ: Traian D. Lazăr; ANGAJĂM PERSONAJE: Vasile Bardan; EU VĂ CITESC PE TOȚII!: Florentin Popescu; SCRIPTA MANENT: Victor Atanasiu; NOTES: Simona Cioculescu;

DICȚIONAR: Victor Petrescu; EMINESCIANA: Nicolae Georgescu; GEOCIVILIZAȚIE ROMÂNESCĂ: George Coandă; EMINESCIANA: Dumitru Copilu-Copillin; STEIURI: George Anca; ANTOLOGIE: Paula Romanescu; POEZIA ACASĂ: Iulian Filip; „POEZIA ACASĂ” LA CERNĂUȚI: Vasile Tărășeanu; INTARSII: Daniela-Olguța Iordache; PHILOSOPHIAE IN CIVITATE: Pompiliu Alexandru; OPINII: Magda Ursache; ESEU: Savian Mur; SFATURI PE LUMINĂ: Mihai Miron; SCHOLA: Elena Stan-Bădulescu; BIBLIOFILIE: Ana Andreescu; FIRIDE BASARABENE: Nicolae Scurtu; ÎNTRE ORIENT ȘI OCCIDENT: Honorius Moțoc; MEMORII: Manole Neagoe; THALIA: Cristina Dinu; ARHITECTURĂ: Emil Stănescu; ARTE PLASTICE: Ion Mărculescu.

Pentru literele românești, pentru „Litere”, pentru Societatea Scriitorilor Târgovișteni, pentru cultura scrisă târgovișteană, trecerea în Absolut a remarcabilului scriitor este o grea pierdere. De neînlocuit! Va dăinui, cât vor exista „Litere”-le, amprenta personală a spiritului său critic.

Retrospectiv „aventura” „Litere”-lor, în ciuda denigratorilor („oameni de cultură și odihnă” cum i-a numit inspirat Tudor Cristea) și a Casandrelor târgoviștene a avut/are un final remarcabil: cam tot ceea ce apărea în articolul-program bagatelizat de (in)amicii literari realizându-se, inclusiv „cele câteva idei războinice” s-a împlinit. Să nu uităm că „Litere” deține all-time record-ul longevității – nicidecum nicio revistă târgovișteană nu a apărut număr de număr, lunar fără nicio sincopă 20 de ani. Și revista dă certe semne de longevitate.

Zeci de volume s-au constituit, fie că au fost din domeniul literaturii, artei, istoriei și criticii literare, teoriei literare, istoriei naționale, prin așa-zisa metodă a foiletonului, într-un fel, colaboratorii acoperind tematic titlatura rubricii lunare personale uneori hrănită timp îndelungat. Un exemplu edificator: în „Litere... Litere” (Editura Bibliotheca, 2016) și în „Un veac printre cărți. Barbu Cioculescu în dialog cu Mihai Stan” (Ed. Bibliotheca, 2019), cel mai longeviv colaborator sărbătorit cu fast în Societatea Scriitorilor Târgovișteni al cărei membru fondator este, pe 10 august 2019, la împlinirea a 92 de ani, l-am numit pe Barbu Cioculescu, a adunat eseurile publicate în rubrica sa „Breviar” timp de 17 ani.

Și nu este singurul, așa cum vei constata, onorabile cititor, din articolul „Cărți din «Litere»” inserat în această istorie.

Prezentare realizată de scriitorul **Mihai STAN**
Președintele Societății Scriitorilor Târgovișteni